

บทความ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (วันพุธที่ 11 พฤษภาคม 2531)

นิคม จันทรวิทุร

อาจารย์ปรีดี ผู้สร้างระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนเพื่อประชาชน และโดยประชาชน

การเมืองในช่วงไตรมาสแรกของปีนี้ก็ไม่ได้แตกต่างกับช่วงไตรมาสของปีที่แล้วมีความสับสนอึมครึมและไม่แน่นอนหลังจากหลังจากที่ได้มีการเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่สองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านก็ได้เสนอญัตติไม่ไว้วางใจคณะรัฐบาลทั้งคณะและประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ได้รับญัตติดังกล่าวและกำหนดให้มีการอภิปรายกันในวันที่ 9 พฤษภาคม

เหตุการณ์เขม็งเกลียวเมื่อปีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในวันที่ 28 เมษายน 2531 ใช้เวลาถึง 6 1/2 ชั่วโมงจึงให้การยอมรับภายใต้การคัดค้านของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์กลุ่ม 10 มกรา เป็นเหตุให้ ธรรม.พรรคประชาธิปัตย์ได้ลาออกในวันรุ่งขึ้นตามด้วยการประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรในค่ำวันที่ 29 เมษายน

ความไม่แน่นอนความไม่มั่นคงของระบอบประชาธิปไตยจนถึงขั้นยุบสภาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในช่วง 50 ปีที่แล้ว ในช่วงพลเอกเปรมเป็นนายกฯ ก็มีการยุบสภามาแล้วรวมครั้งนี้ 3 ครั้ง

สาเหตุสำคัญที่สุดของความไม่มั่นคงของระบอบประชาธิปไตยอยู่ที่ขาดปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่จะช่วยให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนในทางการเมืองอย่างเต็มที่ที่การเมืองโดยทั่ว ๆ ไป แม้แต่การเลือกตั้งผู้แทนปวงชนก็เป็นเรื่องของคนส่วนน้อยยกตัวอย่างในการเลือกตั้งครั้งใหญ่เมื่อเดือนกรกฎาคม 2529 ในกรุงเทพมหานครนี้เองผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีไม่ถึงแม้แต่ 30% ของประชากรผู้มีสิทธิคาดกันว่าการเลือกตั้งใหญ่ครั้งใหม่ก็คงจะไม่แตกต่างกันมากนัก

ความจำเป็นที่จะให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนในทางการเมืองเป็นเรื่องที่ระบอบประชาธิปไตยผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกซึ่งประกาศใช้เมื่อปี 2475 บุคคลผู้นั้นก็คือ อาจารย์ปรีดีพินมขงรัฐบุรุษอาวุโสซึ่งหากมีชีวิตจนถึงขณะนี้ท่านก็อายุครบ 85 ปีในวันที่ 11 พฤษภาคม ศกนี้เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของอาจารย์ปรีดีที่มีต่อประเทศชาติและเพื่อความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตยผู้เขียนจึงขอเสนอแนวคิดของอาจารย์ปรีดีดังต่อไปนี้

อาจารย์ปรีดีเป็นตัวอย่างของนักคิดนักประชาธิปไตยที่เห็นคุณค่าของคนไทยธรรมดาทั้งหลายตั้งแต่วิถีเริ่มระบอบประชาธิปไตยความคิดดังกล่าวได้ยื่นหยัดตลอดมาแม้ในช่วงที่ต้องลี้ภัยยังต่างประเทศ

อาจารย์ปรีดีโดยการศึกษาเป็นนักกฎหมายที่ปราดเปรื่องและเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่เชี่ยวชาญอย่างสูงแต่ระบอบนักและให้ความสำคัญแก่ปัจจัยทางสังคมเป็นอย่างมาก

ดังนั้นเมื่อคณะราษฎรได้ประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญในปี.ศ.2475 แล้วอาจารย์ปรีดีก็ได้เสนอเค้าโครงเศรษฐกิจเพื่อเป็นฐานรองรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ในการศึกษาเค้าโครงเศรษฐกิจและร่างกฎหมายคือร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกอบเศรษฐกิจอย่างรอบคอบแล้วก็จะเห็นว่าเป้าหมายสำคัญที่สุดที่อาจารย์ปรีดีได้เสนอไปยังคณะราษฎร “คือการบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลจะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ” แน่นนอนเป้าหมายดังกล่าวมุ่งที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของราษฎรอันเกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำแต่ขณะเดียวกันก็ยังเป็นเป้าหมายหลักที่จะสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคมการเมืองให้แก่ประเทศไทย

ในการที่จะนำเป้าหมายดังกล่าวไปปฏิบัติอาจารย์ปรีดีเสนอให้ใช้หลักสหกรณ์ขึ้นในระดับตำบลผู้ทำหน้าที่นารผลิตการแลกเปลี่ยนและสินเชื่อ

เนื่องจากเป็นเค้าโครงข่อยอาจารย์ปรีดียังไม่ได้ออกเขียนชี้แจงรายละเอียดทางคณะราษฎรตลอดจนผู้เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีเวลาศึกษาอย่างเต็มที่จึงก่อให้เกิดความเข้าใจผิดจนเป็นผลให้อาจารย์ปรีดีต้องเดินทางไปต่างประเทศในปี 2476 เกี่ยวกับเรื่องนี้ อาจารย์ปรีดีเคยพูดกับนักเรียนไทยที่ประเทศอังกฤษในช่วงที่ท่านได้ไปเยี่ยมเมื่อปี 2512 ว่า

“แผนเศรษฐกิจที่ได้จัดทำขึ้นเมื่อปี 2475 นั้นจัดทำขึ้นก็เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้เป็นไปโดยเหมาะสมแก่สภาพของประเทศที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเพราะตนเองเป็นคนเกิดในชนบทได้พบเห็นภาระและความเป็นอยู่ของชาวนาซึ่งได้รับการบีบคั้นและเดือดร้อนเป็นอันมากแต่เผอิญการจัดทำและเสนอแผนเศรษฐกิจในขณะนั้นยังไม่มีโอกาสชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจได้แจ่มแจ้งก็มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้น”

กล่าวโดยสรุปเค้าโครงเศรษฐกิจและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในความคิดของอาจารย์ปรีดีเป็นฐานสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นไปตามหลัก 6 ประการของคณะราษฎร โดยเฉพาะนโยบาย “การบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ ครัวราษฎรมีสิทธิเสมอภาคมีอิสรภาพ ได้รับการศึกษาและมีงานทำ”

ฉะนั้น เค้าโครงเศรษฐกิจและรายละเอียดของกฎหมายเป็นแกนกลางในการจัดสรรกำลังแรงงาน เทคโนโลยี การรวมตัวของแรงงานในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมในรูปแบบสหกรณ์

ในการเสนอแนวคิดดังกล่าว อาจารย์ปรีดีคงตระหนักดีว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะก้าวหน้ามั่นคงได้ขึ้นอยู่กับประชากรส่วนใหญ่ที่มีการศึกษา มีการมีงานที่ให้อำนาจได้ที่เหมาะสม มีความมั่นคงในการทำงานและการครองชีพ

เป็นที่น่าสนใจถ้าจะกล่าวถึงแนวคิดในทำนองเดียวกันกล่าวคือ การใช้สิทธิต่าง ๆ ทางการเมือง โดยเฉพาะเสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการเลือกผู้แทนนั้น ประธานาธิบดีรูสเวลต์ ของสหรัฐในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้นก็ได้นับอยู่เสมอว่า สิทธิทางการเมืองจะสามารถใช้ได้อย่างเต็มที่ โดยประชาชนส่วนใหญ่ก็ต่อเมื่อประชาชนส่วนใหญ่เหล่านั้นมีปัจจัย 4 ที่มั่นคงและเพียงพอ

ประสบการณ์ทางการเมืองของไทยที่มีการล้มลุกคลุกคลานมาในช่วง 5 ศตวรรษที่แล้วคงจะเป็นคำตอบที่ชัดเจนได้ดีเพราะจนถึงปัจจุบันนี้แม้คนไทยจำนวนไม่น้อยจะมีความศึกษาพอสมควรแต่คนไทยส่วนใหญ่ยังยากจนขาดรายได้ที่เพียงพอในการครองชีพขาดปัจจัย 4 ที่เหมาะสม แรงงานในเมืองก็ยังประสบปัญหาค่าจ้างสภาพการทำงานไม่ดีประสบความเดือดร้อนในการทำงาน ตกงานและว่างงาน ขาดหลักประกันทุกอย่าง มีชีวิตวันต่อวันมีอะไรก็พยายามไขว่คว้าไว้ ไม่ว่าจะถูกต้องชอบธรรมหรือไม่

ด้วยสภาพทางจิตใจดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่แปลกประหลาดการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรในช่วง 10 ปีที่แล้วจึงเต็มไปด้วยการใช้เงินใช้ทองซื้อคะแนนไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือแม้ในกลางเมืองหลวง เพราะว่ารายนามเหล่านี้ตระหนักดีว่าสิ่งใดที่มาเสนอเฉพาะหน้าสามารถแก้ปัญหาและความเดือดร้อนต่าง ๆ

ผลการเลือกตั้งครั้งใหญ่ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2529 ก็ได้ยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวมีการกล่าวหากันว่ามากกว่าการเลือกตั้งเกือบทุกจังหวัดมีการใช้เงินทองซื้อคะแนนผู้เขียนก็ใคร่ขอยืนยันไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่าแม้ในเขต 8 ในกทม. ที่ผู้เขียนเป็นผู้สมัครคนหนึ่งและที่พ่ายแพ้คะแนนไป 800 คะแนนก็เพราะผู้เขียนยื่นหยัดที่จะไม่ใช้เงินประจักษ์พยานอีกอันหนึ่งก็คือสถาบันวิจัยสังคมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งได้วิเคราะห์ผู้ได้รับเลือกตั้ง 354 ท่านในคราวนั้นก็รายงานว่าเกือบ 60% ของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นนักธุรกิจนักอุตสาหกรรม

ด้วยเหตุนี้รูปร่างหน้าตาของนักการเมืองไทยเป็นอย่างนี้และบรรยากาศประชาธิปไตยของเราเป็นอย่างนี้ คือการมีอำนาจในบ้านในเมืองเป็นเรื่องของคนส่วนน้อยคนส่วนใหญ่มีโอกาสก็เฉพาะไปลงคะแนนเลือกตั้งและเมื่อเขาหิวก็จำเป็นต้องยอมรับอำมิตสินจ้างซึ่งเป็นสภาวะทางการเมืองปัจจุบันเป็นสภาวะการเมือง ซึ่งสามารถดำเนินอยู่ได้โดยอาศัยอำนาจเงินประกอบกับฐานกำลังทางทหารตราดไคอำนาจทั้งสองนี้ยังสามารถประคองกันได้ประชาธิปไตยแบบไทยก็ยังคงอยู่และเมื่อไหร่ประ โยชนขัดกันระบบรัฐสภาก็ย่อมสิ้นสุดลง

ในโอกาสวันคล้ายวันเกิดของท่านอาจารย์ปรีดีพมขมข้มมาบรรจบออกครั้งหนึ่งก็อยากจะเชิญชวนคนไทยทั้งหลายระลึกถึงชีวิตและงานของท่านแม้อาจารย์ปรีดีมีโอกาสรับใช้ชาติบ้านเมืองไม่นานนัก แต่ผลงานนั้นยิ่งใหญ่ยากที่จะมีใครเสมอเหมือนเริ่มเข้ารับราชการที่เป็นนักการศึกษาที่ก่อสร้างมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทย เข้าสู่วงการเมืองตั้งแต่อายุยังหนุ่มนำความรู้และแนวคิดมาสร้างสรรคประชาธิปไตย และเป็นผู้สร้างรากฐานการปกครองการเศรษฐกิจ การเงิน การคลังของประเทศ และในท้ายสุดเป็นผู้กอบกู้เอกราชของชาติในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

ในช่วงบั้นปลายของชีวิตก็ยังไม่หยุดยั้งที่จะเสนอแนวคิด เพื่อความเจริญก้าวหน้าความมั่นคงของชาติบ้านเมืองอาจารย์ปรีดีเป็นคนไทยที่รักชาติรักประชาชน และใครที่จะเห็นประเทศไทย มีการพัฒนาไปสู่สังคมที่เป็นธรรม เป็นประชาธิปไตยที่ให้โอกาสคนไทยธรรมดาส่วน